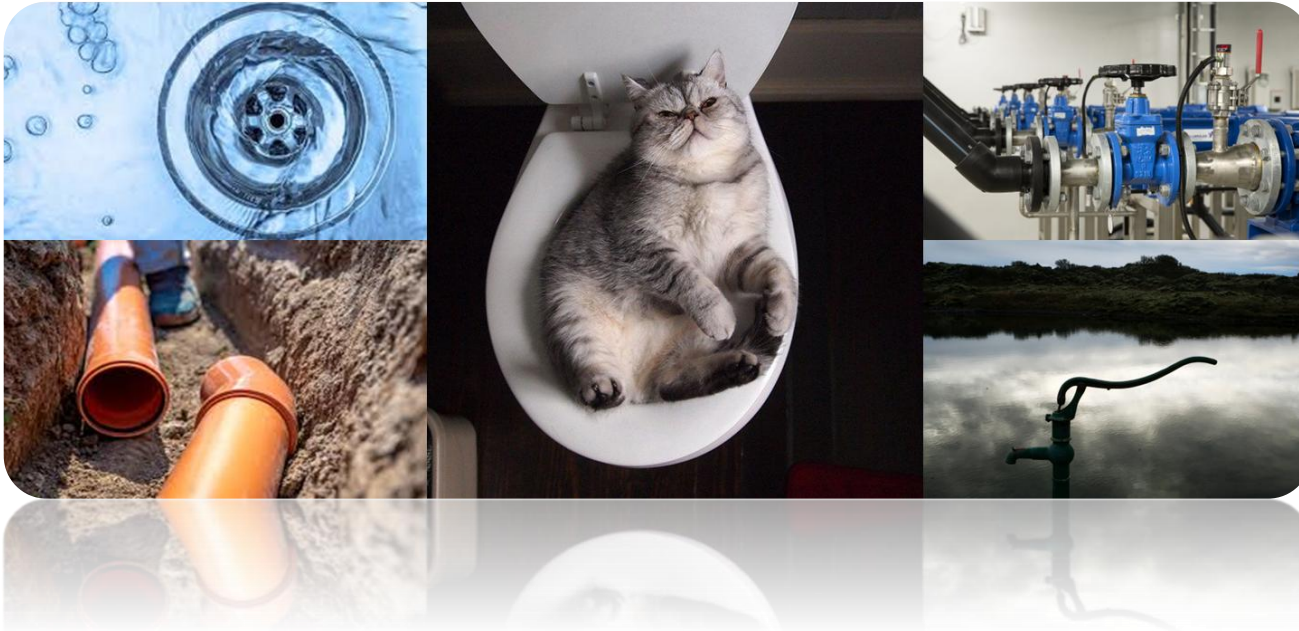

VA-plan Åland i korthet

Effekter på invånare, näringsliv, politik och miljö

VA-samarbetet

VA plan Åland- ett verktyg

VA planen fungerar som ett gemensamt beslut om hur framtidens VA ska fungera på Åland och möjliggör fler samarbeten som kan underlätta att uppnå målen i Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda.

VA-samarbetet

Arbetsgång

- Sep 2023, beslut om revidering av VA-plan 2018 samt tillsättande av projektgrupp
- Okt 2023-sep 2024 projektgruppen arbete
- Okt 2024-genomgång med VA-samarbetet styrgrupp inför remiss av planen
- Nov 2024-februari 2025 remisstid
- Feb 2025- April 2025 inarbeta remisser (17 stycken)
- Maj 2025-godkännande av plan i VA-samarbetet styrgrupp
- Maj 2025- VA-plan skickas till kommunerna för godkännande
- Sep 2025-Godkänd VA-plan skickas till LR för hantering

VA planens struktur

1. VA-policy

Beskriver de strategiska vägvalen för att uppnå en hållbar VA-sektor. Den fungerar som en vägledning för kommuner och andra aktörer i deras planering och beslut.

2. VA-åtgärdsplan 2025–2040

Innehåller konkreta åtgärder som ska genomföras under perioden. Dessa är prioriterade i tre nivåer (1–3) och omfattar totalt 176 åtgärds punkter.

3. VA-översikt

Ger en nulägesbild av VA-systemet på Åland, inklusive tillgång, kapacitet och brister i infrastrukturen.

4. VA-prognos 2050

En framtidsbedömning av kostnader och utmaningar inom VA-sektorn, inklusive effekter av klimatförändringar och befolkningsutveckling.

VA-samarbetet

Hur påverkar VA-planen invånarna?

1. Tryggare tillgång till rent dricksvatten

- Invånarna får en **säkrare och mer robust vattenförsörjning**, även vid torka eller föroreningar.
- Reservvattenlösningar och skydd av vattentäkter minskar risken för avbrott.

2. Bättre avloppshantering

- Minskad risk för **översvämningar och utsläpp** vid kraftiga regn tack vare förbättrad dagvattenhantering.
- Renare recipienter (sjöar och hav) genom effektivare rening.

3. Möjliga avgiftshöjningar

- Investeringar i infrastruktur kan leda till **höjda VA-avgifter** på sikt.
- Planen betonar dock rättvisa och långsiktigt hållbara avgiftsmodeller.

VA-samarbetet

Hur påverkar VA-planen invånarna?

4. Påverkan vid nybyggnation

- Nya krav på **anslutning till kommunalt VA** eller lokala lösningar vid nybyggnation.
- Striktare regler för enskilda avlopp och dagvattenhantering.

5. Ökad delaktighet och information

- Invånare får möjlighet att delta i **remissrundor och medborgardialoger**.
- Informationskampanjer om vattenanvändning och miljöpåverkan stärker medvetenheten.

6. Klimatanpassning i vardagen

- VA-systemet anpassas till klimatförändringar, vilket minskar risken för störningar i framtiden.
- Invånare påverkas indirekt genom **förbättrad beredskap och resiliens** i samhället.

VA-samarbetet

Hur påverkar VA-planen näringslivet?

1. Stabil och säker vattenförsörjning

- Företag inom industri, livsmedel, turism och lantbruk får **ökad trygghet i vattenleveranser**, även vid torka eller föroreningar.
- Reservvattenlösningar och förbättrad infrastruktur minskar risken för driftstopp.

2. Nya krav och regler

- Näringslivet kan påverkas av **strängare miljökrav**, särskilt gällande utsläpp till avlopp och dagvatten.
- Företag med egna avloppslösningar kan behöva **uppgradera eller ansluta till kommunalt VA**.

3. Investeringar och kostnader

- VA-planen innebär stora investeringar i infrastruktur, vilket kan leda till **höjda VA-avgifter** även för företag.
- Planen innebär betydande investeringar i infrastruktur, vilket kan skapa arbetstillfällen och stimulera den lokala ekonomin. Företag inom bygg- och tekniksektorn kan särskilt dra nytta av dessa investeringar.

VA-samarbetet

Hur påverkar VA-planen näringslivet?

4. Hållbarhetsprofil och konkurrenskraft

- Företag som anpassar sig till VA-planens mål kan stärka sin **miljöprofil och hållbarhetsstrategi**, vilket är en konkurrensfördel.
- Planen stödjer cirkulär ekonomi, t.ex. genom återanvändning av vatten och resurser från avloppsslam.

5. Påverkan vid nyetablering och byggnation

- Nya verksamheter måste ta hänsyn till **VA-kapacitet och anslutningsmöjligheter** redan i planeringsskedet.
- Det kan påverka **lokalisering och tillståndprocesser**.

6. Dialog och samverkan

- Näringslivet bjuds in till **remissrundor och samråd**, vilket ger möjlighet att påverka utformningen av VA-politiken.

VA-samarbetet

Vad innebär det politiskt att förverkliga VA-planen?

1. Gemensamt ansvar och styrning

- Planen fungerar som ett **gemensamt beslut** om hur framtidens VA-system ska fungera på Åland.
- Kommunerna, landskapsregeringen och VA-huvudmännen måste **samverka och samordna sina insatser**.

2. Beslut om lagstiftning och regelverk

- Det krävs politiska beslut om att **uppdatera eller införa ny lagstiftning** för att:
 - Möjliggöra kommunöverskridande VA-samarbeten.
 - Reglera dagvattenhantering och anslutningsskyldighet.
 - Skydda vattentäkter mer effektivt.

VA-samarbetet

Vad innebär det politiskt att förverkliga VA-planen?

💰 3. Finansiering och investeringar

- Politiker måste fatta beslut om **hur investeringar ska finansieras**, t.ex. genom avgifter, statsbidrag eller gemensamma fonder.
- Det krävs långsiktig budgetplanering för att täcka kostnader för infrastruktur som har en livslängd på 50–100 år.

📁 4. Demokratisk förankring

- Planen har varit ute på **remiss till kommuner, myndigheter och allmänheten**, vilket är en del av den demokratiska processen.

🕒 5. Strategiska vägval

- VA-policyn innehåller **strategiska vägval** som kräver politisk förankring, t.ex. om decentraliserade lösningar, hållbarhetsmål och prioritering av investeringar.

👉 6. Stöd till kommunerna

- Landskapsregeringen förväntas ge **stöd och vägledning till kommunerna** i deras arbete med att ta fram lokala VA-handlingsplaner.

VA-samarbetet

Hur ska förverkligandet av VA-plan finansieras?

1. VA-avgifter

- Den huvudsakliga finansieringskällan är **avgifter från användarna** (hushåll, företag, fastighetsägare).
- Avgifterna ska vara **självfinansierande**, vilket innebär att de täcker drift, underhåll och investeringar.
- Det kan innebära **höjda avgifter** över tid, särskilt i kommuner med stort investeringsbehov.

2. Offentliga medel

- **Landskapsregeringen** kan bidra med stöd till vissa investeringar, särskilt sådana som är av regional betydelse eller klimatrelaterade.
- Det kan också bli aktuellt med **EU-stöd** eller andra externa finansieringskällor för miljö- och klimatanpassningsprojekt.

VA-samarbetet

Hur ska förverkligandet av VA-plan finansieras?

3. Lån och investeringar

- Kommuner och VA-organisationer kan behöva ta **lån för att finansiera större projekt**, vilket kräver god ekonomisk planering och politiska beslut.
- Långsiktiga investeringar (t.ex. ledningsnät, reningsverk) fördelas ofta över flera årtionden.

4. Effektivisering och samverkan

- Genom **samverkan mellan kommuner** och gemensamma lösningar kan kostnaderna minska.
- Digitalisering och energieffektivisering kan också bidra till att sänka driftkostnader.

5. Prioritering av åtgärder

- Åtgärderna i planen är **prioriterade i tre nivåer**, vilket gör det möjligt att genomföra de mest akuta först och skjuta upp andra tills finansiering finns.

VA-samarbetet

VA-plan och Ålands hållbarhetsagenda

VA-plan 2025–2040 är tydligt kopplad till och bidrar till att uppfylla flera av de **sju strategiska utvecklingsmålen** i Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda.

1. Ett välmående ekosystem

- VA-planen fokuserar på att skydda vattentäkter, minska utsläpp och förbättra reningsverk – allt för att minska påverkan på naturen och havet.

2. Alla har tillgång till rent vatten

- Genom investeringar i vattenförsörjning, reservvattenlösningar och förbättrad infrastruktur säkerställs att alla på Åland har tillgång till rent dricksvatten – även i framtiden.

VA-samarbetet

VA-plan och Ålands hållbarhetsagenda

3. Hållbara samhällen

- Planen främjar samverkan mellan kommuner, långsiktig planering och klimatanpassning – vilket stärker samhällenas motståndskraft och hållbarhet.

4. Cirkulär ekonomi

- Åtgärder för återanvändning av vatten, återvinning av näringsämnen från avloppsslam och energieffektivisering bidrar till en mer cirkulär VA-sektor.

5. Attraktiv livsmiljö och kunskap

- Genom informationskampanjer och utbildning ökar medvetenheten om vattenanvändning och miljö, vilket stärker det kollektiva hållbarhetsarbetet.

VA-samarbetet

VA-plan och Ålands hållbarhetsagenda

VA-planen är alltså inte bara ett tekniskt dokument – den är också ett **verktyg för att förverkliga Ålands vision om ett hållbart samhälle senast 2051**, i linje med hållbarhetsagendans färdplaner.

alla kan blomstra

VA-samarbetet
